

parc
...i, fasa intru carea
am intratu de aprópe de 10 lunc de dile.
Dar acesti dd. ai nostri reu se insiéla
in timpu; facu unu cumplitu anachronismu!
Uita cá cu terórea cáti si-perdura in
estu seclu — tronurile!

Terórea mai remase numai inca po-
litic'a si manier'a — Turcului!

Numai sè n'o patiesca si domni
nostri casi Turculu!! Interesulu no-
stru nu este sè pera magiarii....

Procesulu nostru de pressa.

Promiseramu in mulu de mai nainte, cu
carele incheiaramu pocitulu anu 1875, cumca
vom incepe noulu anu 1876 cu data de cáti
asupra procesulu de acusat'iu nalt'a ste-
panire liberale magiara, séu adeca, ca sé-i di-
cemu pre numele propriu, dlu C o l o m a n u
T i s z a, Escelent'a Sa.

Ei bine, avemu placerea d'a notá cu re-
spectu si recunoscintia, cá in curtea cu juratii
din capital'a tierii, intre cei 12 chiamati a ju-
decá, se aflara nóue barbati, destulu de liberi
si liberali, cari — in contra cererii marelui si
potericului ministru, pre consciint'a lorue ca
curata — pronunsiara veredictulu de — „nu este
vinovatu,” neprivindu cá acusatulu Babesiu este
romanu si cá prin foi mereu se inferá cu pre-
dicatulu de — „conoseutulu,” „famosulu,”
„periculosulu,” „agitatoriu nationale,” si acestu
titlu i-lu dede si acusat'ine.

Fiindu cá foile magiare, acum dupa deci-
derea causei, se adopera de o scurtime essen-
plaria intru reporturile lor, casi candu ar dorí
mai multu a sari iute peste intemplantu, pentru
ca publiculu loru nici sè n'o observe bine, nici
sè nu afle cá — de ce se lucra: asiá leal-
minte ne sentim si noi obligati a li umá
complicitate.

Republic'amu, precum ne ingagiaseramu,
intregu articulu incriminatu, din mulu 65 alu
foii nostre de anu, si passagiele pre cari spe-
cialmente s'a intemeiatu acusat'a, le tiparim cu
litere cursive.

Acus'a in aceste pasagie a aflatu „agi-
tatiune pentru turbararea cu po-
tere a pazei si ordinii publice,” unu
deliptu de pressa, punibile dupa §. 9 alu legii din
1848 — cu inchisóre pana la 2 ani, pe langa
acést'a cu muleta in bani pana la 2000 fl.

Acus'a s'a basatu pre ataculu ce se face
tierii prin descrierea ei ca un'a ruinata, sclava
strainiloru, traindu si muncindu nu pentru
sine, ci pentru straini: — pre ataculu ce se
face natiunii magiare, ilustrandu-se ea ca o
préda si mélta a rafinerii straine: — pre
ataculu ce se face guvernului, numindu-se
acést'a amagitoriu si impilatoriu alu poporaloru
si ingrigitoriu numai de interesele strainiloru:
— in fine pre ataculu ce se face constitutiunei,
numindu-se ea unu absolutismu si despotismu:
— prin tóte acestea interitandu-se spiritele
poporului romanu si astfelu indemnanu-se
poporulu, si anume „poporulu romanu celu in-
focatu,” la perturbarea cu poterea a linisiei si
ordinii publice.

In pledoarulu seu representantele poterii
de statu, dlu Dr. Tobias Löw, cu unu feliu de
maiestria oratorica s'a trudit a aretá marele
periclu publicu, ce face in articlu incriminatu,
mai la urma tassandu-lu de inversimatoriu alu
poporaloru intre sine si in contra natiunii ma-
giare, ér de aci apelandu la patriotismulu jura-
tiloru, li ceru condamnarea acusatului.

La tóte acestea Dr. Füzesséry, aperatorinlu
nostru, aretá din firu in peru, cá articulu in-
criminatu, ori cátu de amaru si ageru este elu,
nu cuprinde de cátu adevéru, adevéru
cetite si prin alte foi, unde déca nu s'an aflatu
ele de agitatiune criminale, apoi nici in „Al-
bina” nu potú sè fe astfelu de agitatiune:
cáci agitatiunea ce se cuprinde in adevéru, nici-

si tocmai este chiamata
perit'atari adevéru. N
perirea pre facia a ade-
rea lui.

Acusatulu Babesiu
in contra insinuar'ii de
nalt'e, despie carea
ticlu; a aretatu, cá
nu néga ideiele si datu
ticlului si nu potú
s'ar provoca cine-va
cu poterea a linisiei
acus'a nici nu se potú
de dreptu ei ca este
tica, despie care nici
naintea certei cu juratii,
n'ar cutesa a pasi nainte
lunea entu. Deci mai
falsificari tendent'ia
ca „nu este vinovatu”
cá ne propadim in totu,
cotti a n' regulá alt'fieri,
popóraloru.” — in fine
dela jurati achitarea, cá
la curatiunea consciintei loru,
care ori cum n'asuna o va primi
cu sufletu linisieru, si nu va in-
cetá a fi omulu ireptátii si alu
adeverulu, ca s'ama acelea.

Aperarea a facut efeptu pre veduete, si
dlu procuroru publicu cerutu pentru a trei'a
óra cuventulu, ce tribunalulu, in contra prote-
stárii aperatorinlu, — lupta noi interpretandu
necorectu legea. — i-a acordatu. Si asiá de
nou o vorbitu si a staritu si chiar a agítatu
pre jurati: dar apoi é nou i s'a respunsu si
prin aperatoriu, si prin acusat'u, aretandu-se cá
chiar mult'a vorba, mulele splicári si opintiri
ale acusat'ine, dovecescu, cumca in insusi
articulu, espresu si inderatu, nu este crima, cá
déca ar fi n'ar trebú acedita prin atát'a sfo-
rtiare, atátea cuvinte.

Presiedintulu Tribunalulu consiliariu

regiu Boghisiéiu, cu multa desteritate
si nepartialitate a resmatu acusat'a si ape-
rarea, a mai cetitu unu data articulu incrimi-
natu, apoi a formulatu intrebárele cátra jurati:

1. Cuprinde-se in articulu incriminatu
agitatiunea ce i se insnuá?
2. Este Babesiu ateriorulu articlului?
3. Este acest'a vinovatu?

Dupa o consultare secreta de o diumetate
de óra, capulu juratiloru, dlu Szigethy, pro-
vocandu-se la curatiunea cugetulu, anuncia re-
sultatulu:

La 1. intrebare jurati au respunsu cu
nu: trei cu da.

La 2. intrebare toti 12 au respunsu
cu da.

La a 3, ér 9 cu nu; trei cu da.

Pe temeulu acésui veredictu, presiedin-
tele scaunulu proclaná de achitatu pre
acusatulu Babesiu si judecá pre acu-
satoriu la solvirea specloru, pe séma apera-
torinlu Dr. Füzesséry 50 fl. si inca 35 fl.
pentru investigatiune si traduceri. —

Junimea nóstra é multu altu publicu ro-
manu si strainu érá defacia, si se fecera ma-
nifestatiuni de bucuria, mai vertosu aperatorinlu
findu intempinatu de multe „eljen”uri, érá
Babesiu felicitatu dn tóte pártile.

Ca de incheiare ni permitemu unu cu-
ventu amicabile si seriosu.

Dlu min. presied. Tisza — s'a espunsu
in modu batatoriu la ochi; densulu de a drep-
tulu a demandatu acestu procesu si inca l'a
demandatu cu intetire, fora citarea indatenata
a lui Babesiu, cá fiindu acést'a suprinu a casa
de investigatoriu si cu o comisiune; apoi totu
dlu Ministru-presiedinte dede acúsei o direc-
tiune cu totul tendentiósa.

Acést'a nu se potú justificá, decátu prin-
tr'o patema órba, si asiá firesce cá achitarea
lui Babesiu acum lunea o splica de o
lovitura aspra in ved'ia marelui ministru!

si apoi
candu se plece
presentu naintea judecatu
acusat'ine se pítat
te a juratiloru, pre átu'a de 17 lunc a
vechiulu procesu de pretensia calunzia, a
premulu comite G i o c a din Carasiu!

Ei bine: asiá slabi psihologi si politi-
sunt cei astadi la potere in Ungaria? —
Seu credu ei, cá voru desgustá si scóte pre B
be si u am flegma! — Sè-lu fiti vedutu n
a judecatii! —

Dar éca aci si articulu incriminatu
T i s z a si achitatu de curtea cu jurati

Politic'a celoru mari,

aplicatu asupra popóraloru ce-
loru slabe!

„Sunt popóra, tieri destulu de mari
dela natura minunatu dotate, cari — traiescu
si muncescu — nu pentru sine, ci pentru alti
pentru straini.

„Aceste popóra din dia in dia — na-
turalminte totu mai multu seracescu; si fiindu
cá seracescu, din dia in dia — incarca asupra-
sarcine totu mai mari si mai nesuferitu
pentru d'a potú satisfice lacomie straine;
fiindu cá, pentru ca sè essite, neapera-
trebue sè pórtie acele oboritórie sarcine
ér cetatiuni din dia in dia trebue sè futu
totu mai nemultiamiti: tocmai pentru
acést'a díu'a-nóptea se combina si practica
cu mari promisiuni de reforme si de usiurán-
sèu imbunetati, totu feliu de mesure ama-
gitórie, apesatórie si impilatórie pentru cea-
tienti, ca in cumva acést'ora sè li se deschid
ochii, sè si véda miseriá si neapera'ta perire
si se incerce a scápa de ea, a si salve-
viitorulu — cu ori é pretiu!

„Dóu tiere mari si cu poporatiuni nu-
meróse — mai vertosu sunt astadi in asta
dóga in Europa: Turcia si Ungaria. Ambele
— de multu nu mai traiescu si muncescu
pentru sine, ci pentru creditorii lor si pentru
cei ce le tienu si le impingu totu mai multu in
latiulu sugrumatoriu alu acelor straini!

„Si un'a si alta tíera are pe fie-care anu
cáte unu deficitu in economi'a de statu de cáte
40 pan'la 50 si 60 de milliône florini; si un'a
si alt'a — pe fie-care anu este nevoita a p-
recurge la nóue si nóue imprumuturi, firesce
totu la straini si cu conditiuni totu mai
grele.

„Venitulu normale alu Turciei n'ar
poté intrece sun'a de 150—160 milliône fl. la
anu: tocmai asiá si alu Ungariei. Ei, dar spe-
sele si a aceleia si a acesteia se urcara anii
trecuti pana la 250 si 60 de milliône! Astfelu
detori'a de statu a Turciei de la 1854, in 20 di-
ani s'a urcatu la dóue si diumetate milliárd
florei: ér a Ungariei de la 1867, in 8 ani
computandu garantiele si subventiunile, s'a re-
dicatu departe peste una milliarda!

„Minunatu si caracteristicu lucru este,
cá detoriele si sarcinele cele enormi ale Turciei
datéda de la 1854, de candu Turcia fu primita
in concertulu, luata sub protectiunea poteriloru
mari: ér sarcinele si detoriele Ungariei cele
enormi datéda de la 1867, decandu se impacó
cu Austria, si cu acést'a impreuna, punendu
pre popórale slave si romane sub petiorulu
loru, jóca pre poterea mare in concertulu poli-
ticeii mari europene!

„Turcia are a respunde in tipu de inte-
resse dupa detori'a sa — peste 140 milliône
pe fie-care anu, totu in strainetate, mai vertosu
in Anglia: — Ungaria inse aprópe un'a suta de
milliône, totu in strainetate, ca interese si sub-
ventiuni, ne mai amentindu si de spesele
comuni!

„Pate deci... nire cine-va, ca in ane
le aceste mari si pusaose tiere, contributi-
le din anu in anu cauta se se urce, din anu
anu cauta se se incassate parte mare cu
oterea, prin esecutiune, deja... altu din
apitalu de catu din venitu?!

„Ea aci caus'a seracirei pe vedute.
Atu de generali si ingrozitorie — atatu a
urcei, atu si a Ungariei! Eta caus'a, pentru
area si la noi, ca si in Turcia — promissiuile
le reforme si imbunetari nime nu mai
pote sa le iae seriosu, si chiar cei-ce le pro-
bitu in gur'a mare, in anim'a loru nu le credu
nici nu le implinescu! Eta caus'a pentru care
pesarile si volnicile din ce in ce totu mai
ultu cresc in administratiune, si prin urmare
leti'a poporatiuniloru peste totu din ce in ce
evine mai trista si mai amara!

„Dar' strainetati celei refinate, si
apesci, ce conduce politic'a cea mare, forte
bine i place si i vine la socotela acesta stare a
urciriloru; pentru ca tocmai prin acesta
arte, ce ni-au croit'o rafineria ei si stupidita-
ta seu netrebnici'a nostra, adeca a guverna-
riloru nostri, — sudorea muncii nostre si
necuventarea pamentului nostru in cea
ai deplina mesura cade in pol'a ei! Noi
raimu si muncimu pentru ea; stepanirile
ostre sunt — provisorii economiei loru!!

„De aceea politic'a cea mare, prin di-
plomati'a ei, adeca prin organe anume puse
pentru privighiarea asupra intereselor ei, din
te puterile partinesce si sustiene acesta mi-
terabile stare a lucruriloru — la noi in Un-
garia si in Turcia; de aceea progresulu si
prosperitatea publica si privata la noi cast
in Turcia — in adeveratulu intielesu alu cuven-
tului este nu numai anevoia, dar chiar nepos-
sibile; de aceea noi tienemu situatiunea si la
noi, si in Turcia — forte desperata, ruin'a
forte segura!

„Suntemu popora, condamnate a trai si
a muncii pentru altii; suntemu sclavii, vasalii,
anetele rafinatiloru contrari ai umanitati,
macar ce noi din noi ne dicemu liberi si
constitutiionali, er cei din Turcia sunt supusi
despotului pre facia.

„Nege-ni-o acesta, deca potu, domnii
stepanitori ai nostri, dar nege-ni-o prin date
positive, pre cari se le cunosca si chiar senta
poporale patriei, pre cum de buna sema cu-
noscu si sentiescu pre ale nostre, si atunci ii vom
tiené de patrioti buni si politici onesti; pana
candu in sa nu potu acesta, pururia ii vom
considera de ruinatori — prin orb a seu ne-
trebnic a — a patriei, si de ucidietori ai po-
poralorulu; er pre partisanii loru — de com-
plici la acestu colosale actu de tradare!“

„Dominatiunea absoluta este ne-
cessorabile, (adeca fora crutiare,) pre catu
timpu ea este in stare a-si procura medilo-
cele finantiari, pentru de a se sustiené. Ea,
pana se capituledie, lasa a trece ori-ce
rusine peste capulu ei. Umilirea naintea
strainetati, nepotinti'a ca statu, nevoi'a in
intru, miseri'a poporului, — tote acestea
lasa in nepasare pre absolutismu, pre catu
timpu teasculu esecutiuniloru contribu-
tionali mai storce ceva, si cu ori-ce con-
ditiuni se potu capeta imprumuturi! Fora
grige de binele statului si alu poporului,
surdu pentru tote admonitiunile, absolutis-
mulu merge oblu inainte, pona candu nu
cade de totu sub sarcin'a totalei sale lipse
de creditu! — „Selbatecii in Luisiana, candu
i vine pofta d'a manca fruptele pomiloru,
si se punu de taia diosu pomii, pentru
e a li culege fruptele.“ Astfelu ilustra
ntesqueiu despotismulu.

„Acesta cuvinte caracterisatorie de des-
potu le cetimu din fruntea dualisticeii „N.
Presse“ din Viena, nrulu 3996 de domi-
nec trecuta, si noi suntemu convinsi, ca
ori ce dintre cetitorii nostri vor examina si
aplicine acesta descriere la realitate, voru
cugelunmai de catu, ca este vorb'a de

statulu de astadi, in Ungariei; de ora-ce
portretulu este de totu scritu!

„Nu este asiá. „Fr. Pr.“ in acele
cuvinte — pre Turcia deastadi o descrie, si o
descrie tocmai asiá de nimeritu, catu de nime-
rita o aflamu descriere pentru — amat'a
nostra, serac'a patrii Ungaria!

„Ni trebuie mai eclatante adeverintia
chiar din partea contrariloru nostri, cumca
noi mai susu spaseramu nrulu si realele ade-
veru?!... * * *

Nota. Minunata coincidentia! Noi acestu
articlu lu-scriseramu alata-ieri: astadi, mer-
curi, „Hon“ la primuh locu vine a publicá
unu articlu despre aceta si materia, carele
deplinu ne justifica judecat'a, punendu si elu
pre Ungaria alaturiá cu Turcia. Elu incheia:
„Si ale nostre detorie de statu sunt
grele; si ale nostre venie mai mare parte se
ducu spre acoperirea caneteloru usurari: si a
nostra administratiune si economfa de statu
se legana intre reforme si intre crid'a de
statu.“

Dar magiarulu nosru o constata acesta,
pentru d'a justifica complatele dari, ce ni im-
pune stepanirea magia'a; de aceea ultim'a
apostrofa a lui e: „Trebuie se alegemu, — de
o parte intre plecarea spre sacrificia, de alt'a
intre crid'a de statu!“ —

Cinci dile intrege consultara ministrii

ambeloru parti ale monarchiei, in cetatea
Budei, asupra cestiuniloru ardiende dela ordi-
nea dilei, cestiuniloru vamali, comerciali
si bancali, si dupa tote cate resuffa din
intunerculu secretelor, asiá se pare, ca au
ajunsu la rezultatulu, d'a constata greut-
tati, de a le delaturá, au se se continue des-
baterile in scrisu si apoi se se tiená la urma
conferintie comuni in Viena.

Astfelu caracterulu acutu alu acestoru
cestiuni se vede a se fi deaturatu pentru mo-
mentu, si astfelu femerile, ce se pronunciau de
un'a si de alt'a parte, cumca are se urme o
crise ministeriale — din coci seu din colo peste
Laita — par' ca vor fi disparutu.

Ceca-ce inse a remasu negru pre albu, si nu
se mai pote sterge e: tonulu celu ageru
si d'usmanosu, invectivele si imputatiunile
si amenintiarile cele cumplite, ce indreptara
cei dela putere, prin diarele loru, unii in contra
altora, si ce dovedesce eclatantintie, cumca
aliantia si amica loru nu este basata pre
amóre, nici pre interese si dorintie si conside-
ratiuni morali reciproce, ci pre o specula-
tiune ordenaria a fie-cáru in partea sa si pre
slabitiunea seu nepriceperea celuilaltu.

Este chiar murdaru, cea-ce foile am-
bilaterali ale domnilor scrisera de vr'o 10 dile
in coci, in acesta privintia: dar si mai ciudatu
lucru este, ca precandu ele, cu asemenea
furia se certara si mancara, apoi si un'a si
alt'a parte arunca celeialalte mustrarea in
facia, ca vr'e se despóia, se jafuiesca, si
ca se folesesce de o maniera si limba cruda si
bruta! Si un'a si alta parte afla pre cealalta
nedrepta si grobiana pon'la hotia si be-
cheria!

Er noi stámu si ne uitámu si ne
cugetámu: Ce bine e ca nu suntemu
in tãrgulu tiganiloru; — numai
de nu s'ar lucrá si de pelea nostra!

Dupa cele mai noue revelatiuni semi-
oficiali rezultatulu acestoru lunge desbateri
se fie, ca: s'a gasitu o basa, acceptabile de
ambele parti, pentru complanarea amica a
diferentiiloru, pe temelulu carei-a dupa catu-va
tempu se voru incepe desbaterile specialu.

Pote se fie. Un'a inse bate tare la ochi,
si aceea e: secretulu stipulatu intre parti,
carele merge pan' acolo, ca ministrii nici chiar
conducetoriloru din parlamente nu descoperu
cátusi de pucina despre cuprinsulu si resulta-
tulu conferintielorulu din Buda; er din dechia-

ratiunile lui Auersperg pricepem, ca dlu
Tisza trebui se fie celu ce a legatu pe colegii
sei cu parol'a. Si acesta este ceea ce ni inspira
temeri pentru Ungaria: cáci nu s'au dedatu
dnii magiari a ascunde si a retace multu tempu
ceea ce sciu macar pe diumetate bunu si folo-
sitoriu pe sem'a tieiei. Se tienemu mente!

Budapesta, in 11 ian, n. 1876.

Intréga septeman'a trecuta a fost tare
agitata de cestiunea Orientelului, resp.
de propunerile dlui c. Andrassy, cátra
cele trei puteri mari dela Apusu, in pri-
vintia reformelor concedende si garantande
Crestiniloru din Turcia.

Dlu c. Andrassy si-a facutu pro-
punerile in contielegere cu Berlinulu si cu
Petropolea. Cuprinsulu loru nu este cunoscutu
publiculu si s'a cerutu espresu tienerea in
secretu a acelora — pana la asecurarea pri-
mirii loru de cátra puteri.

Destulu ca precandu la inceputu se latira
faima, ca acele propuneri intregu s'ar fi primitu
si in Londra, si in Parisu, si in Roma: de o
data din Londra se suna tocmai contrariulu,
si anume ca Anglia le respinge,
provocandu si pre Francia spre asemenea.

Mai reu: de sambata incoci ca unu ful-
geru se lati faim'a, ca Turcia ar staru
in Londra si Parisu, ca propunerile
dlui Andrassy se nu se incuviintiedie,
cáci nalt'a Porta cu ori-ce pretiu le va
respinge!

Prin aceste faime spiritele — mai vertosu
la burse — se iritara pan' la panica! Firesce,
cáci adeverindu-se aceste faime, complica-
tiunile si perichulu in Oriente s'ar redica la
culme, si apoi lumea scia, ca Turculu deca ar
face un'a ca acesta, ca adeca se respinga pla-
nurile dlui Andrassy, de buna sema n'o face
fora de a fi incuragiatu seu de Anglu, seu
de Russu, si apoi — cu unulu ori altulu dintre
acesti-a a buna sema trebuie se fie intielesa pe
sub mana si Francia.

Nu e deci mirare, ca sambat'a trecuta bur-
sele se sguduira, harttele cadiura, galbenii se ur-
cara pan' la 5:44, er Napoleondorii pan' la 9:20!

Paralelu cu aceste faime rele se sustiene
si aceea, ca o ocupatiune prin ostirile au-
striace, in Bosnia si Herzegovina,
este neevitabile, cea-ce de altmin-
tre pentru Austro-Ungaria se considera ca o
mare calamitate.

Mai incolo din Constantinopole se depe-
siédia infioratori'a faima, ca s'ar fi descoperitu
unu complotu alu turciloru nemultiamiti cu
operatiunile puteriloru mari, care complotu
atiente atacarea fora veste si masacrarea tutu-
roru Crestiniloru. Polit'a se aiba multu si
greu lucru, pentru de a tiené in freu turb'a
turciloru.

In fine o depesia din Bucuresci in
„Vaterland“ din Viena, ni povestesco lu-
cruri si mai gravi si misteriose, anume despre
o operatiune muscalesca in
Besarabia, carea s'ar intreprinde in con-
tielegere cu Bismark si ar ave se ese
pe cont'a — „grand Seigneur“-ului
Gyula!

Tote acestea dovedescu, ca se prepara
evenimente grele si triste pentru noi cei atatu
de aprópe langa ca zanu lu clocotindu alu
Orientelului. — * * *

Ca mai nou insemnamu, ca scirile in
momentu sosite dela Apusu ne incredintiedia,
ca teor'a propuneriloru dlui Andrassy chiar
si Anglia o afla acceptabile, numai modulu
seu modalitatea assecutarii loru se dificulta.

Er facia de acestea amentimu inca —
dupa revelatiunile lui „Journal des débats“ —
ca unu ce forte interesante, cumca cuprinsulu
plaulu combinatu de dlu c. Andrassy si
aprobatu in Berlinu si Petropole se dice a fi
forte diferitoriu de cuprinsulu Iradei Sultanu-
lui. Acelu planu ar maneca din assiom'a poli-
tica, ca fie-care statu are dreptulu d'a se
interesá de stingerea foculu din nemediloci'a

sa vecinătate, pentru ca acela să nu apuce să edifice unu. Astufeliu dlu *Andrássy* s'ar margini numai la *potolirea rescolii din Bosnia și Herzegovina și la unele reforme interne pentru aceste țiere, prin cari abuzurilor și loturilor turcesci să se puna frenu.* Pentru casulu inse, dca *Turca* ori dora resculatii crestini nu s'ar plecã a primi — la staruintã poturilor mari — acestu planu: se vede a fi luata în vedere ocupatiunea aceluor pãrti resculate prin armele Austriei, pentru pacificarea loru cam cu silã.

Astu-feliu de sortea celoralalti crestini din *Turcia*, ne afluandu-se oi în vecinãtatea Austro-Ungariei, diplomatia noastra nu se ingrigesce.

Curiosa, dar și rafinata acẽsta politica!

Am spusu ocașionalmente, cã în *cestiunea Orientului* planurile de deslegare ce se facu și se publica prin diferite foi, întrecu tãta întipuirea! Ca unu ce non plus ultra de curiosu și picante, și dora și semnificativu — nu potemu trece cu vederea indegetatiunea ce o fece mai deunãdã semi-oficialã „*Polit. Correspondenz*,” scriindu cam asiã:

„*Deslegarea cestiunei Orientului pãte fi prã usiorã, de òra-ce Austro-Ungaria merge mana în mana cu Russa. Cãtra acẽsta, opiniunea publica în Austria inca pãte contribui fãrte multu, dca odata ar încetã d'a tienã la credintia desiarta, cã Dunarea ar fi o cestiune de viãtia pentru Austria, unu canalu ne-aperãtu a cesteia. Acẽsta nu stã; mai îndreptãtite sunt sperãntiile despre folosele drumului feratã dela Viena spre Novi. Fãresce cã spre acestu mare scopu se recerã medilãce mari, inãsa poporale monarch ei, cãtu voru cunãșce bine situatiunea, nu voru potã sã denegã medilãcele! etc. etc.*”

Cu alte cuvinte, articolulu propune adeca planulu, cã Austro-Ungaria sã parãscescã tendintia sa d'a se estinde și fortifica spre Dunare în diosu și cãtra Marea-nãgra, cã sã tinda incolo spre Bosnia, Herzegovina, Albania, a lungulu Dalmatiei și Adriei!!

Si fiindcã vorb'a este de bunã întielegere mana în mana cu Russa, întrebarea numai aceãa remane, cã: *Dunarea cui sã se lase? Romaniloru ce de la Tisza și prin Carpatii locuiti de ei apesa asupra ei, sãu Colosului de la Nordu, carele tinda peste capulu magiariloru și alu romaniloru, a dã man'a cu Suedoslavii?!*

Caracteristicu pentru tempu este,

cã din Belgia se respãndescã ca unu ce posibilu fãim'a, cumcã acolo, anume prin cetãtãile mai mari, de unu tempu incoce se dau în manã lucrãtoriloru, resp. se vendu cu cãte unu bagatelã de 3—6 franci, multime de pusee, dintre cele mai bune, cea mai mare parte cu baioneta și apoi și cu cartusie sãu munitiune greã.

Nime nu scie sã spuna, cã de unde vinu acele arme, prin cine și spre ce scopu se impãrtu ele între poporulu seracu?

Unii dau cu socotelã, cã se impãrtu prin ie suiti și cã ast'a se face pentru alegerile de primãvera; alții suspitiunea multe altele, între cari și aceãa, cã armele ar proveni din Francia și cã parolã lucrãtoriloru ar fi „*Republica!*” Din cele ce se publica prin foi, totu mai multu inse esã la lumina, cã ultim'a versiune e fãrte probabile. Apoi se scie și aceãa cã Belgia are multime de lucrãtori francesi și cã aproape diumetate din poporatiunea ei sunt lucrãtori seraci. —

O depesã din Brusela, capitalea Belgiei, cu datulu de 6 ian. anuncia, cumcã din partea guvernului s'au si luatu masure pentru unu casu de conflictu între trupe și între

lucrãtorii cãmpotãnti; er cele mai noue sciri telegrafice din Brusela ni sciu spune chiar despr grele conflicte, intrevãnite în Charleroi, între lucrãtorii armati și trupele guvernãri, unde sã se fie versatu sãnge. —

Nu mai pãmãnelinicescã ceca ce se scrie din Roma despre unele respicãri, esite din gurã Regeli la anulã nouã și anume cãtra reprezentãntii pãmatei italiene. Cuprinsulu adevãratu si genuinu alu aceluor respicãri e dreptu cã nu scie nime sã-lu spuna; dar destulu, cã Regele sã se fi dechiaratu de a dreptulu, cumcã a te mare incredere în armata și sperã, cã acẽst'a curendu va avã ocașione, la evenimente mari, a-si dovedã valorea și a secerã gloria silauri!

Acẽst'a se splitã în cele mai aventurose întielesuri. —

Budapesta, în 11 ian. n. 1876.

În „*P. Naplõ*” de mercuri, 5 ian. n. deputatulu b. Colomanu Kemény, spre scopuri și interese magiare domnesci, redicãndu-si vãcea și exãumerãndu mai multe cestiuni ce îi apesa și nelinicescu pre domniã aristocrati magiari din Transilvania, (— între cari și alegerea lui Assente de deputatu! —) vine la urma a desfãșurã și constãtã o gresiãla și o tienuta — despre cari noi de atãtea ori am vorbitu — inteligintiei și poporului nostru, si din care desvãltare și constatare dõne vor invetiã ai nostri, mai multu decãtu din ale nãstre predice! Elu — cã guvernãmẽntale — arãta, cã este o greã gresiãla, a asteptã, cã „*guvernulu sã se sentã si sã cugete în loculu nostru, cã este o greã retãcãre a se crede, cumcã s'ar pecatã în contra incredereã ce detorinã guvernulu, dca prã pasãre solidaria ne-am trudi a constrãnge pre guvernulu la acte pe cari noi le tienem de bune și de necesari!*”

Èta vedeti, ast'a este tienut'a, activitatea, morala, detorintã leiãle, ce mereu o predicãmu noi bisericaniloru nostri, celoru înalti mai vertosu, dar peste totu tuturorã romaniloru partisiãniãi guvernulu!

Sub condițiunea implinirii acesteã sacre detorintã patriotice, morali și leiãli, noi în totu minutulu am fi în stare a recunoscã aceluor domni meritulu demnitate de caracteru, carele altfeliu, prin o mamelucia ticalosa, chiar de ei insisã este de totu pusã la indoiãla și reu compromis! —

Siedintiele Dietei magiare

s'ã redeschisu dupã serbãtori — sambat'a trecuta. În Casã deputãtoriloru de alalta-ieri, luni, se desbatã — nãntea bancelorã gõle — proiectulu ministeriãului Tisza, pentru reforma, resp. restringerea dreptulu de municipalitate în Comitãte și urbile regie. Este o cestiune, careã pururiã s'ã disu „*vitalã*” pentru Ungaria, de careã inãsa chiar în faciã unor dictiuni lungẽ din partea mititelei opositiuni, vai ce pucini se interesãdia!

Turm'a mameluciloru, careã precumpenesce, scie cã trebue sã fie, cum poruncesce stepãnului și — basta! —

Desbaterea s'ã continuãtu și marti și se continuã și mercuri. Resultatulu ei — precum totã lumea pote sã scie — va fi dupã dorintã dlu Tisza; cãci precum tocmai marturisescã „*P. Naplõ*” de astãdi „*natiunea este infranta și totã la primescã, cã prãdestinate de sorte*”

Varietati

* * (Din Varadã,) comit. Temesiulu, — din care pãrti vai ce rãru ni vine cãte o scire bunã, — domniã I. Alessãndru, comer-

ciãntã și G. Tãunca, docente, ni descriu în cantãrea locuitoriloru și sentiulu lorã recunoscãntia pentru leiãla și nepãrtialã portãre a dlu pretore G. Berariu, cu ocașiunea restaurãrii antistiei comurãli, resp. alegerii de jude și ceialalti dregãtori comurãli, ce avũ locu în 17 dec. cal. n. unde cei mai betrani õmeni, — vedãndu pasãre dlu pretore — totu cu legeã în manã, întãtõte cu rigõre essecutãnd'o — si se mã aducẽndu-si a minte de asemenea pertãrã domnescã, legale și drãpta. — în publicu s'ã pronunãtiãtu cu adãncã multãmãre, cã „*aspã drãpta și pacinica chinea n'au mai vedãtu în comunã Varadã!*” Dreptu ce în numã alegetoriloru demnulu d. pretoru se adu multãmãrit'a cea mai sincera, dorãndu toti d. totii, cã bunulu Ddiu sã-i lungesca firã vietii spre a potã sustienã drãpta'ea în cerculu activitãtei sale! — (Poporulu rãmãnu este pretotãndeni insetãtu dupã drãptãtã și unde o gãsesce, o recunõscã și prãmãresce. — Red.)

* * (La articolulu parãntelã Svet. Petrovici, publicãtu în acẽstã foia nr. 80, sub titlulu: „*Sã regulãmu și dotãmu protopopiatelã, dejã din trei pãrti fãrte respectãbili ni veniã Resunete,*”) d'o parte aprobãndu-se, de aluã combatãndu-se, er de a trei-a inca mai essecutãndu-se argumentele și staruireã dlu Svet. Petrovici. A le publicã tãte trei în trege — si inca dore și cari ni-ar mai veni — ar fi de prisosu si ni este si peste potãntia; dar fiindu cã cestiunea merita sã se discutã cu temeiũ, nu vom lipsi — mãr tardiu — a resume într'o rubrica specialã si cu totã fidelitateã tote argumentele pro și contra. —

* * (Despre „*hot e publice*” noue si niã mai-pomenite ni se reportã din Secusigiu, comitatulu Temesiulu, si nu anonimũ, ci suã respunderea numelui subscrisu,) anume despre o hotia, prin careã trei biãti locuitorã din cumunã Chisda fuserã în celu mãrmisieu modu jãfuiti de o cãtãme de apropiã 30 de acaie de rachiu, ce venduserã spre a-si respunde cruntã essecutiune! Si pãntã vomu publicã spurcatele fãpte turcesci cã ni se descriuserã, avisãmu autoritãtãle comitãtetã, cã — dacã au unu picutiũ de onore si patriotisme — sã nu perãã din vederea basãconieã ce se comitu sub scutulã autoritãtii locali în Secusigiu.

† (Necrologu.) *Hersilia*, fiicã invetiãtorã riulu Alessãndru Jhebeleanu din Marghita, mare, si-a datã sufletulu în manã Creatoriulu sambatã în 8. ianuarie a. c. st. n. dupã unu morbu de patrusprediece dile, în etate abiã deã sieptesprediece ani. Immõrmentarea avũ locu aicã în Bpsta în 10. ianuarie, la careã participãrã mahnitulu ei parãntã și frãte-so, și cã multime de ami ei, cunoscute și cunoscuti. O deplãngu iubittii sei parãnti, frãti, sorori și multime de rudenie, amice și cunoscuti. Fie-i tierinã ustõra! Er vãue, parãntie fie-vi mangãiere cuvintele poetulu: „*Mõrtea, nu desparte, ea împreuna: Vietiã e ce despartã violentu.*” Va veni timpulu, candu toti ne vomã împreunã acolo, unde cu toti trebue sã mergemũ și unde scump'a vãstrã fiicã se odihnesce.

Eca cursurile

cu cari la burselã din Viena și Budapesta începemũ și alu nostru anu nou 1876.

Notãmu — fãresce, numai articli principali ai speculei de tãte dile:

Actiunile de cred. austr.: 191; de creditulu ung. 177; inscãrile ipotecãri austr. 95; ungueresci 84; obligãtiile rurãli bucovinene 84; ung. 77; bãrãtice și transilvãne 76; — rentã de ar 73; de hãrtiã 68; agiulu argintulu 5 1/2 galbenii 5.42; napoleonãdorii 9.22. —